

Universitetsranglister: Citationer og manipulationer

Af Nils Bredsdorff og Leif Hansen

Børsen og DTU's analyseafdeling har gjort det igen. For to år siden forsøgte de sig med en ranking af universiteterne. Trods påvisning af den tvivlsomme metode og behandling af tallene afviste Børsen at bringe en kommentar, og da kritikken blev bragt i DF Revy undlod DTU's såkaldte analyseafdeling at kommentere kritikken, men forsøgte i første omgang blot at få standset en kras formuleret Baglinje i DF Revy. Nu gentages spindet.

Nils Bredsdorff
Forskningsbibliotekar, RUB
nb@ruc.dk

Leif Hansen
Chefkonsulent, CBS Library
lh.lib@cbs.dk

Da vi skrev vores artikel for 2 år siden, var vi i tvivl, om talmanipulationerne var udtryk for talentløshed eller bevidst svindel (DF Revy nr. 8, december 2006). Det bliver stadig vanskeligere at opretholde den tvivl.

I den store artikel i Børsen d. 26. september 2008 slås det fast med mange fantasifulde tabeller baseret på talmateriale leveret af en analyseafdeling på DTU, ViTi, at DTU bare er bedst, efterfulgt af Syddansk Universitet (SDU), Århus Universitet (AU) og Københavns Universitet (KU). Sagt kort, er det en gentagelse af det fagligt underlødige nummer fra forrige år. Der er tale om tvivlsomme og forkerte tal ganget med selvopfundne vægte efter uigen-nemstigtige procedurer, som munder ud i håndfaste konklusioner om kvalitet, fordelene ved fusionerne og forskellene mellem universiteterne – og en fremhævelse af DTU's særstilling i den internationale forskning.

Formanden for Rektorkollegiet/Danske universiteter, Jens Oddershede, der er rektor på SDU var først glad for målingerne og gav dem sin velsignelse; senere gik det op for ham, at han var blevet snydt og han blev så ret sur og advarede "alle mod at bruge disse tal". I artiklen optræder DTU's rektor Lars Pallesen endvidere som begejstret tolker af tallene produceret af hans eget universitet. Ålborg universitets rektor, Finn Kjærdsdam, kalder i Forskerforum præcist tallene for hjemmelavede.

Men erfaringerne fra sidste år er, at det tvivlsomme resultat på basis af hjemmelavede tal og spindet omkring det bliver stående trods al kritik. Derfor tvinges vi til at fremture. Der er ingen forældelsesfrist på fagligt plat.

Den kendte sociolog Ralf Hemmingsen

Der er ingen tvivl om, at artiklen kom, fordi der var forhandlinger om fordelingen af basismidlerne til forskning. Som rektor Pallesen siger, så må politikerne give pengene til de bedste. I forvejen ligger DTU i særklasse bedst med 3 studerende pr. VIP mod alle andres 9-19 studerende pr. VIP.

En hurtig gennemgang, da den offentlige ståhej om sagen var størst, af DTU/Børsens nye behandling af forskernes internationale gennemslagskraft

udtrykt i citationsimpact – efter samme retningslinier som sidste gang vi foretog en sådan gennemgang, viste, at omkring 400 af KU's omkring 1400 samfundsvidenskabelige artikler har adresse på Rigshospitalet eller andre såkaldte universitetshospitaler, at størsteparten af de artikler, der er meget citeret, ikke har adresse på KU og at de repræsenterer mere end halvdelen af KU's citationer. (Se artiklen om hospitalsuniversiteterne, s. 4 ff). Langt de fleste har intet med samfundsvidenskab at gøre. Således er KU's rektor, Ralf Hemmingsen, pludselig blevet samfundsvidenskabsmand med en snes psykiatriske artikler, og den samme skæbne er overgået den kendte N. E. Skakkebæk (der forsker i drenges faldende sædkvalitet) med tre artikler, hvoraf én bærer 100 citationer i perioden, svarende til 2.5% af KU's samlede samfundsvidenskabelige citationer. Et enkelt opslag i KU's øvrige over 1000 'rensede' tidsskriftsartikler ville få alarmklokkerne til at ringe hos selv den yngste bachelorstuderende på Biblioteksskolen. Den næstnyeste artikel er fra *Journal of Neuroscience* og hedder: "Is the prefrontal cortex necessary for establishing cognitive sets?" En anden af de nyeste KU artikler på den rensede liste bærer titlen: "A critical review of fear tests used on cattle, pigs, sheep, poultry and horses" fra *Physiology & Behavior*. En umiddelbar sammentælling giver mere en 100 medicinske eller psykiatriske artikler af den type. Producenterne af tabellerne ved dette og ved, at KU's placering på ranglisten vil skifte til en bundplacering,

I beregningen af citationsimpact og dermed ranking på dette felt indgår de samme fantasital for AU og SDU. Det er derfor helt afgørende for rankingen, at produktionen ved universitetshospitalerne tælles med, og at en stor mængde sundhedsvidenskabelige artikler medregnes under samfundsvidenskab. Det sætter hospitalsuniversiteterne i særklasse og gør det helt nødvendigt at afklare 'hospitalsproblemet'. Årsagen til miseren er formentlig ikke kun ond vilje, men at visse medicinske discipliner er medtaget i SSCI, den database, som DTU har baseret sit talmateriale på, og at man ikke har gjort sig den ulejlighed at sortere i materialet, så man var sikker på, at det var sammenlignelige tal, man arbejdede med. Tabellerne er ren statistisk

Det er derfor helt afgørende for rankingen, at produktionen ved universitetshospitalerne tælles med, og at en stor mængde sundhedsvidenskabelige artikler medregnes under samfundsvidenskab. Det sætter hospitalsuniversiteterne i særklasse og gør det helt nødvendigt at afklare 'hospitalsproblemet'.

Men i det store perspektiv er det mest problematiske, at rektorerne for de 'store' universiteter, der fik det formelt korrekte, første resultat forelagt, ikke protesterede mod den slags uvidenskabeligt humbug. DTU kunne ingenting foretage sig uden støtte fra de store universiteter.

plat. Udsendt af et universitet nærmer det sig betænkeligt videnskabelig uredelighed. Rektor Pallesens fortolkninger af tallene, herunder at de skulle vise, at fusioner mellem universiteter er godt, kommenteres underdrejet af bestyrelsesformand Anders Knutsen fra CBS: "Hvis man kan udtale sig om fusionernes berettigelse eller det modsatte ud fra de data, jeg har set, så har man overnaturlige evner, som jeg ikke er i besiddelse af, eller også har man en slet skjult agenda."

En opskrift på politisk anvendelse af rankinganalyser

Om de øvrige indikatorer er kun lidt at sige, da der ikke er argumenteret for deres relevans, ikke redegjort for deres beregning. Men da DTU/Børsen har tildelt citationsanalyserne den største vægt, skal vi opholde os lidt ved dem. Ifølge artiklen i Børsen har man angiveligt forsøgt at "løse" problemet med at sammenligne forskellige fagområder ved at bruge "det enkelte universitets bedste placering". Og da der deles 8 point ud til den bedste, 7 til næstbedste osv. så skal DTU naturligvis have 5 point (svarende til en 4. plads) for deres placering på TEK/NAT listen. Hvis man ganger det med 40%, som er indikatorens vægt, får man 2,0 point, som det fremgår af tabellen.

Denne beregningsmetode ville imidlertid give SDU $8 \times 40\% = 3,2$ point for deres førsteplads indenfor TEK/NAT (eller for den sags skyld indenfor SUND). Men når man kigger på tabellen får de kun 1,9!

Forklaring på dette følger, men først: Hvis denne beregningsmetode var blevet fulgt for alle universiteter, ville rækkefølgen i den samlede ranking være blevet: 1) SDU; 2 & 3) KU og DTU 4) AU og dernæst AAU, CBS, RUC og ITU. Denne rækkefølge fremgår i øvrigt også af en tabel, som DTU/ViTI i første omgang sendte til Børsen.

Imidlertid besluttede man at ændre beregningsformlen for indikatoren for citationsimpact. Af materiale sendt til Rektorkollegiet fremgår det, at man i den endelige udgave af modellen har valgt følgende: Da der kun er 7 universiteter indenfor TEK/NAT tildeles de fra 7 til 1 point; indenfor SUND er det 3 til 1 point og indenfor SAM er det 6 til 1 point. Det enkelte universitets samlede pointtal divideres så med 3, 2 eller 1 alt efter hvor mange lister, man optræder på og ganges endelig med 40% for at få delresultatet.

Det er de resultater, man kan se i deltabel 6 i artiklen¹ – bortset fra, at man ikke fik rettet udregningen af DTU, der jo nu kun skulle have 4 point for sin fjerdeplads på 7-skalaen og dermed 1,6 point til det samlede resultat (der er ligeledes også en regnefejl for ITU, der kun skulle have haft 0,4 point på denne indikator).

Og nu kommer så det spændende: det er dobbelt så godt at ligge nr. 1 indenfor SAM som indenfor SUND og faktisk mere end dobbelt så godt at ligge nr. 1 indenfor TEK/NAT som indenfor SUND. Ja, det er faktisk bedre at ligge nr. 4 indenfor TEK/NAT end nr. 1 indenfor SUND. Og samtidig betyder denne beregning så, at DTU ender på førstepladsen. Sådan!

Dette kan næppe være resultat af blot og bar amatørisme, men hvis det skyldes amatørisme, så er der brug for et besøg hos en TEK/NAT kollega f.eks. en matematiker eller statistiker på KU.

Er der ingen grænser for hvad fagfolk vil lægge navn til?

Man kunne hævde, at der er tale om teknikaliteter og petitesser og at det er at skyde spurve med kanoner endnu engang at kritisere DTU's analyseafdeling for faglig inkompetence og tvivlsomme hensigter. Men dels har teknikaliteterne en ubehagelig retning, idet de forsøger at give faglig, statistisk støtte til at yde flere bevillinger til dem, der klarer sig bedst, in casu selvfølgelig først og fremmest DTU. Dels udtrykker selve rankingmodellen en opfattelse af, at man kan måle universiteternes kvalitet på denne måde, der risikerer at påvirke universiteternes adfærd skadeligt.

- Måler den eneste troværdige af de anvendte indikator, studenter/lærerratioen faktisk kvalitet, som Børsens 2 siders overskrift påstår, eller måler den ikke primært økonomisk formåen og i dette tilfælde den kendte skævhed mellem universiteternes forskningsbevillinger?
- Udtrykker internationale sampublicationer kvalitet eller kendte publikationsmønstre, og hvorfor er de eftertragtelssværdige?
- Er antallet af udenlandske studenter - på alle niveauer, udtryk for kvalitet eller en besværlig belastning eller måske blot rejsegælde?
- Kan man overhovedet sammenligne monofakultære med multifakultære universiteter?
- Kan man lave en ranking, hvori det samlede antal af studerende indgår i 2 af 6 parametre og så udelade det største fagområde, humaniora, fra den parameter, der vejer mest (citationsimpact)? Kan humaniora forsvinde uden bare en enkelt kommentar?
- Og er der ikke netop for universitetsfolk en forpligtelse til at inddrage nyeste viden og forskning i deres udspil overfor politikerne?

Al ny forskning viser at generel universitetsranking er populistisk-journalistisk vås, at man med omhyggeligt udarbejdede modeller muligvis kan sammenligne og ranke enkelte fagområder, og at ubearbejdede citationsmålinger i bogstaveligste forstand er meningsløse som indikator for kvalitet. Peter Ingwersen fra Danmarks Biblioteksskole, bruger allerede nu DTU's arbejde som skrækkesejpe i sin undervisning og kalder det Amatørvidenskabens score card¹. Han er en meget venlig mand.

Men i det store perspektiv er det mest problematiske, at rektorerne for de 'store' universiteter, der fik det formelt korrekte, første resultat forelagt, ikke protesterede mod den slags uvidenskabeligt humbug. DTU kunne ingenting foretage sig uden støtte fra de store universiteter. Og man får nemt det indtryk, at målet helliger midlet: det drejer sig om at forhindre, at den politiske velvilje overfor en omfordeling af basismidlerne til fordel for AAU, CBS og RUC, som kom frem på AC konferencen d. 24. september 2008, skal udmønte sig. Det er det modellen, statistikken og spindet skal bruges til: at løbe om hjørner med politikerne.

¹ Børsen, 26. september 2008

² <http://professorvalde.blogspot.com/2008/10/amatrvidenskabens-score-card.html> (lokaliseret 2.1. 2009).